

- 1907 / 11 - 98 / 99

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

30 MARS 1999

PROJET DE LOI

**relatif à la protection
pénale des mineurs**

RAPPORT COMPLÉMENTAIRE

**FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)**

**PAR
M. Renaat LANDUYT**

(1) Composition de la commission :
Président : M. Verwilghen (M.)

A. — Titulaires	B. — Suppléants
C.V.P. MM. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.	Mme Creyf, Mme D'Hondt, MM. Didden, Leterme, Mme Verhoeven.
P.S. MM. Borin, Giet, Moureaux.	MM. Biefnot, Dallons, Eerdeken, Minne.
V.L.D. MM. Dewael, Van Belle, Verwilghen.	MM. Chevalier, De Croo, van den Abeelen, Versnick.
S.P. MM. Landuyt, Vandenbossche.	MM. Delathouwer, Vande Lanotte, Van der Maelen.
P.R.L.- MM. Barzin, Duquesne.	Mme Herzet, MM. Maingain, Simonet.
F.D.F. M. du Bus de Warnaffe,	MM. Beaufays, Gehlen.
V.B. M. Laeremans.	MM. Annemans, De Man.
Agalev/M. Lozie	M. Decroly, Mme Schüttringer.
Ecolo	

C. — Membre sans voix délibérative

V.U. M. Bourgeois.

Voir:

- 1907 - 98 / 99:

- N° 1 : Projet de loi.
- N°s 2 à 6 : Amendements.
- N° 7 : Rapport.
- N° 8 : Texte adopté par la commission.
- N°s 9 et 10 : Amendements.

Voir aussi :

- N° 12 : Texte adopté par la commission.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

- 1907 / 11 - 98 / 99

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

30 MAART 1999

WETSONTWERP

**betreffende de strafrechtelijke
bescherming van minderjarigen**

AANVULLEND VERSLAG

**NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)**

**UITGEBRACHT DOOR
DE HEER Renaat LANDUYT**

(1) Samenstelling van de commissie :
Voorzitter : de heer Verwilghen (M.)

A. — Vaste leden	B. — Plaatsvervangers
C.V.P. HH. Vandeurzen, Van Overberghe, Verherstraeten, Willems.	Mevr. Creyf, Mevr. D'Hondt, HH. Didden, Leterme, Mevr. Verhoeven.
P.S. HH. Borin, Giet, Moureaux.	HH. Biefnot, Dallons, Eerdeken, Minne.
V.L.D. HH. Dewael, Van Belle, Verwilghen.	HH. Chevalier, De Croo, van den Abeelen, Versnick.
S.P. HH. Landuyt, Vandenbossche.	HH. Delathouwer, Vande Lanotte, Van der Maelen.
P.R.L.- HH. Barzin, Duquesne.	Mevr. Herzet, HH. Maingain, Simonet.
F.D.F. H. du Bus de Warnaffe,	HH. Beaufays, Gehlen.
V.B. H. Laeremans.	HH. Annemans, De Man.
Agalev/H. Lozie	H. Decroly, Mevr. Schüttringer.
Ecolo	

C. — Niet-stemgerechtigd lid

V.U. H. Bourgeois.

Zie:

- 1907 - 98 / 99:

- Nr. 1 : Wetsontwerp.
- Nrs. 2 tot 6 : Amendementen.
- Nr. 7 : Verslag.
- Nr. 8 : Tekst aangenomen door de commissie.
- Nrs. 9 en 10 : Amendementen.

Zie ook :

- Nr. 12 : Tekst aangenomen door de commissie.

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné, le 23 mars 1999, ce projet de loi, qui y avait été renvoyé par la séance plénière le 18 mars 1999.

I. — DISCUSSION GÉNÉRALE

M. Vandeurzen précise la portée des amendements n°s 99 à 119 (Doc. n° 1907/10).

Il commence toutefois par souligner que le projet qui a été renvoyé en commission par la séance plénière exécutait de manière très scrupuleuse les recommandations de la commission d'enquête sur la manière dont l'enquête dans les volets policiers et judsiciaire, a été mené dans l'affaire «Dutroux-Nihoul et consorten». Il déplore dès lors que, surtout du côté francophone, on ait émis des doutes à cet égard.

Les amendements qui ont été présentés impliquent le retour aux notions connues de l'attentat à la pudeur et du viol. Les articles 423 à 423quinquies et 424 à 424sexies du projet sont par conséquent supprimés, de même que la disposition abrogeant le chapitre V du Titre VII du Livre II du Code pénal.

Par ailleurs, les amendements retiennent deux éléments importants contenus dans les articles 423 et 424 du projet.

En premier lieu, la protection accrue de l'enfant contre les abus commis par la famille élargie incluant les frères et soeurs et toute personne majeure cohabitante habituellement ou occasionnellement avec lui et ayant autorité sur lui, a été intégrée dans les circonstances aggravantes prévues aux articles 372 et 377 du Code pénal. Ensuite, afin de sanctionner le client du mineur prostitué, une nouvelle incrimination a été prévue à l'article 380, § 4.

Enfin, les catégories d'âges prévues aux articles 379 et 380 sont redéfinies: moins de quatorze ans, de quatorze à seize ans, de seize à dix-huit ans à l'article 379 et, à l'article 380, moins de seize ans et de seize à dix-huit ans.

M. Decroly présente également une série d'amendements (n°s 88 à 98, Doc. n° 1907/10) à l'article 23 proposé. Il estime que le principe de départ, qui impliquait que la période entre 14 et 16 ans était considérée comme une période intermédiaire ou de transition, correspondait à la réalité sociologique et le principe tenait judicieusement compte du caractère progres-

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp, dat op 18 maart 1999 door de plenaire vergadering werd teruggezonden, besproken op 23 maart 1999.

I. — ALGEMENE BESPREKING

De heer Vandeurzen geeft toelichting bij de amendementen nrs 99 tot 119 (Stuk nr. 1907/10). Vooraf onderstreept hij echter dat het ontwerp dat door de commissie aan de plenaire vergadering werd overgezonden, de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar wijze waarop het onderzoek door de politie en gerecht werd gevoerd in de zaak «Dutroux-Nihoul en consorten», op zeer nauwkeurige wijze uitvoerde. Hij betreurt dan ook dat er, vooral langs Franstalige zijde, hierover twijfel is gerezen.

De voorgelegde amendementen houden de terugkeer in naar de gekende noties «aanranding van de eerbaarheid» en «verkrachting». Bijgevolg worden de artikelen 423 tot 423quinquies alsook de artikelen 424 tot 424sexies van het ontwerp weggelaten; hetzelfde geldt voor de bepaling tot opheffing van Boek II, Titel VII, Hoofdstuk V van het Strafwetboek.

Voorts bevatten de amendementen twee belangrijke aspecten die in de artikelen 423 en 424 van het ontwerp zijn opgenomen.

Om te beginnen omvatten de bij de artikelen 372 en 377 van het Strafwetboek bepaalde verzwarende omstandigheden ook het feit dat het kind meer bescherming krijgt tegen de misbruiken die worden gepleegd door het gezin in de ruimere zin van het woord, met inbegrip dus van de broers en zussen, en van elke meerderjarige die gewoonlijk of occasioneel met de minderjarige samenwoont en gezag over hem uitoefent; ook wordt in artikel 380, § 4, een nieuwe strafbaarstelling opgenomen teneinde de klant van de prostitutie bedrijvende minderjarige te bestraffen.

Tot slot worden de bij de artikelen 379 en 380 bepaalde leeftijdscategorieën anders ingedeeld: wat artikel 379 betreft, jonger dan veertien jaar, van veertien tot zestien jaar en van zestien tot achttien jaar; wat artikel 380 betreft, jonger dan zestien jaar en van zestien tot achttien jaar.

De heer Decroly heeft eveneens een aantal amendementen ingediend bij het voorgestelde artikel 23 (nrs. 88 tot 98, Stuk nr. 1097/10). Hij is van oordeel dat het uitgangspunt, dat inhield dat de leeftijd van 14 tot 16 jaar als tussenperiode of overgangleeftijd beschouwd wordt, ook overeenstemt met de sociologische realiteit. Dat principe hield heel terecht reke-

sif du développement psychoaffectif de ces jeunes. Il déplore que les nouveaux amendements de la majorité abandonnent cette idée de progressivité.

Les amendements présentés par M. Decroly visent à accroître le pouvoir d'appréciation du juge quant à l'absence de consentement, à l'égard de laquelle le projet instaure, dans certains cas, une présomption irréfragable. Le membre estime que le projet doit tempéré sur ce point.

Il cite notamment le cas d'un mineur qui a des relations sexuelles avec une personne de cinq ans son aînée (*amendement n° 90*). De même, on ne peut pas partir du principe, en ce qui concerne les personnes handicapées, que le fait d'être handicapé implique en soi une absence de consentement. Le ministre a fourni des précisions sur ce point lors de la séance plénière du 18 mars. L'amendement proposé supprime toute éventuelle ambiguïté sur ce plan (*amendement n° 89*).

Il convient également de laisser au juge son pouvoir d'appréciation dans les cas d'actes sexuels (souvent des jeux) entre frères et soeurs, surtout s'ils sont du même âge. Ces jeux sont fréquents dans de nombreuses familles et font partie du développement normal de la sexualité (*amendements n°s 92, 97 et 98*).

*
* *

M. Bourgeois déplore que les amendements, qui ont été rédigés par la majorité en dépit des accords, aient été discutés par un certain nombre de membres au cours d'une réunion informelle. La commission se trouve en présence de textes élaborés, auxquels elle ne peut plus consacrer qu'une discussion limitée.

En ce qui concerne la portée des amendements présentés, l'intervenant peut en tout cas marquer son accord sur le retour à la notion, connue par la jurisprudence, d'«attentat à la pudeur», qui peut d'ailleurs parfaitement évoluer avec les conceptions sociales en la matière. Il renvoie aux interventions qu'il a faites au cours de la discussion du projet de loi en commission, interventions dans lesquelles il plaidait déjà en faveur du rétablissement de cette notion. Par ailleurs, il a personnellement toujours été favorable au maintien de l'âge limite de seize ans. La réintroduction de cet âge limite permet de supprimer la disposition arbitraire relative à la différence d'âge de cinq ans.

ning met de verdere ontwikkelingen van de psychisch-affectieve toestand van deze jongeren. Het is jammer dat het idee van progressiviteit thans in de nieuwe amendementen van de meerderheid verlaten wordt.

De door de heer Decroly voorgestelde amendementen beogen de rechter een grotere bevoegdheid te geven om te oordelen over het gebrek aan toestemming, waarvoor het ontwerp in een aantal gevallen een onweerlegbaar vermoeden instelde. Het lid meent dat het ontwerp op dit punt afgezwakt moet worden.

Hij verwijst inzonderheid naar het geval van de minderjarige die een seksuele relatie heeft met een persoon die 5 jaar ouder is (*amendement nr.90*). Ook bij gehandicapte personen kan er niet van worden uitgegaan dat het feit van gehandicapt te zijn op zich inhoudt dat er een gebrek in de toestemming ontstaat. De minister heeft terzake in de plenaire vergadering van 18 maart bijkomende toelichtingen gegeven. Het voorgestelde amendement werkt terzake elke mogelijke dubbelzinnigheid weg (*amendement nr 89*).

De beoordelingsbevoegdheid van de rechter moet eveneens behouden worden in de gevallen van seksuele handelingen (vaak spelletjes) tussen broers en zusters, zeker wanneer het om leeftijdsgenoten gaat. Dat gebeurt in tal van families en maakt deel uit van de normale seksuele ontwikkeling (*amendementen nrs 92, 97 en 98*).

*
* *

De heer Bourgeois betreurt dat de amendementen die door de meerderheid opgesteld werden, tegen de afspraak in, door een aantal leden in een informele vergadering werden besproken. De commissie wordt geconfronteerd met uitgewerkte teksten, waarover nog slechts een beperkte discussie mogelijk is.

Wat de strekking van de voorgelegde amendementen betreft, kan hij er alleszins mee instemmen dat teruggekeerd wordt naar het door de rechtspraak gekende begrip van de «aanranding van de eerbaarheid.» dat overigens perfect kan mee evolueren met de maatschappelijke opvattingen terzake. Hij verwijst naar zijn tussenkomsten tijdens de bespreking van dit wetsontwerp in commissie, waar hij die terugkeer reeds bepleitte. Hijzelf was ook steeds voor het behoud van de grensleeftijd van 16 jaar. Door het herinvoeren van deze leeftijd kan de arbitraire bepaling betreffende het leeftijdsverschil van 5 jaar wegval- len.

L'intervenant se déclare enfin ravi que le projet de loi à l'examen, qui contient un certain nombre de dispositions très importantes améliorant la protection pénale des mineurs, puisse être finalisé au cours de la présente législature.

Mme Colen se réjouit que l'assemblée plénière ait décidé de renvoyer le projet de loi en commission. Cette discussion permet d'éliminer du projet les deux points qui posaient problème, à savoir l'abaissement de la majorité sexuelle de 16 à 14 ans et l'introduction de la notion subjective d'«atteinte à l'intégrité sexuelle», mis en exergue par le *Vlaams Blok* dès le début de la discussion. L'intervenante considère dès lors qu'il s'agit d'une victoire personnelle et d'une victoire de son parti qui, en tant que petit parti d'opposition, est parvenu à faire adapter un projet de loi, qui ne bénéficiait pas du soutien de la population.

M. Vandenbossche rappelle que le projet adopté par la commission de la Justice traduisait les recommandations de la commission d'enquête sur les enfants disparus et assassinés tout en tenant compte des propositions formulées par la Commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants.

Le membre fait également observer qu'en retournant à la notion d'«attentat à la pudeur», la commission rate l'occasion de ranger ces infractions parmi les infractions contre les personnes, ainsi que le projet le prévoyait initialement.

M. Duquesne déplore que le débat sur la protection pénale des mineurs débouche sur des considérations communautaires et sur des déclarations à propos de soi-disant victoires partielles ou personnelles. Il est clair que certaines modifications proposées dans le projet à l'examen posent problème dans une matière délicate.

Il est dès lors préférable de poursuivre le débat ultérieurement et de donner du temps au temps d'autant que la disposition incriminée est interprétée à tort comme un abaissement de la majorité sexuelle.

Par ailleurs, il convient d'engranger sans retard des acquis importants faisant suite aux travaux de la commission sur les enfants disparus.

L'intervenant fait observer que la législation ne peut avoir pour but de compenser les carences de l'éducation et que les lois pénales ne servent pas à imposer certains principes d'éducation.

Il convient donc de rouvrir cette discussion car il faut réfléchir à l'apprentissage de la responsabilité

De spreker zegt ten slotte ook ten zeerste verheugd te zijn dat het wetsontwerp, dat een aantal zeer belangrijke bepalingen betreft die de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen verbeteren, nog tijdens deze legislatuur gefinaliseerd kan worden.

Mevrouw Colen toont zich verheugd over de beslissing van de plenaire vergadering om het wetsontwerp terug te zenden. Deze bespreking maakt het mogelijk om de twee knelpunten van het ontwerp, met name de verlaging van de seksuele meerderjarigheid van 16 tot 14 jaar en de invoering van het subjectieve begrip «aantasting van de seksuele integriteit» waar het Vlaams Blok reeds van bij het begin van de bespreking op gewezen heeft, uit het ontwerp te halen. Zij beschouwt deze bespreking dan ook als een persoonlijke overwinning en een overwinning van haar partij die er, als kleine oppositiepartij in geslaagd is om een wetsontwerp, dat niet gedragen werd door de bevolking, te doen aanpassen.

De heer Vandenbossche herinnert eraan dat het ontwerp dat door de commissie voor de Justitie aangenomen werd de omzetting was van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de vermoorde en vermiste kinderen en dat het tevens strookte met de voorstellen die geformuleerd werden door de Nationale Commissie tegen de seksuele uitbuiting van kinderen.

Het lid wijst er nog op dat commissie door terug te keren naar de notie «aantasting van de eerbaarheid», de kans mist om deze misdrijven onder te brengen bij de misdrijven tegen personen, zoals dat oorspronkelijk bedoeld was.

Het stoort de *heer Duquesne* dat het debat over de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen aanleiding geeft tot communautaire overwegingen en tot uitspraken betreffende zogenaamd partijpolitieke of persoonlijke overwinningen. Het is duidelijk dat bepaalde in dit wetsontwerp voorgestelde wijzigingen problemen doen rijzen, in verband met een gevoelige materie.

Daarom verdient het de voorkeur het debat later voort te zetten. Het is beter een en ander te laten betijen, temeer omdat de omstreden bepaling ten onrechte wordt uitgelegd als een verlaging van de seksuele meerderjarigheid.

Voorts dienen de belangrijke verworvenheden van de werkzaamheden van de commissie voor de verdwenen en vermiste kinderen onverwijd in feiten te worden omgezet.

De spreker wijst erop dat de wetgeving niet tot doel mag hebben een falende opvoeding te vervangen. Hij onderstreept ook dat de strafwetten niet bedoeld zijn om bepaalde opvoedkundige principes op te leggen.

Die discussie dient dus te worden heropend omdat moet worden nagedacht over het aanleren van de

et de la maturité affective des jeunes. Il ne s'indique pas de devoir toujours s'en remettre à la sagesse du parquet pour apprécier si certains faits sont punissables ou non et ce, contrairement au prescrit actuel de la loi.

Mme Herzet félicite le ministre, qui a eu le courage de maintenir le projet de loi en dépit des nombreuses pressions et critiques dont il a été la cible. L'intervenante précise avoir toujours été convaincue de la nécessité de maintenir, à tout le moins provisoirement, la limite d'âge de 16 ans. Elle se réjouit que toutes les modifications de loi non controversées contenues dans le projet, et qui en constituent l'essentiel, seront réalisées.

M. du Bus de Warnaffe considère que l'amendement n° 99 à l'article 23 ne constitue pas une proposition minimaliste, mais bien volontariste, parce qu'il tend à finaliser le projet de loi. La matière faisant l'objet de la discussion sera certainement réexaminée, plus particulièrement en ce qui concerne l'aspect lié à l'âge. Il a également été constaté, lors de la discussion, que l'élaboration de règles quant à la notion de «consentement» soulevait encore nombre de questions. Cette notion devra, elle aussi, être analysée plus avant. Enfin, la notion très large d'«acte à caractère sexuel» a également suscité des questions.

M. Eerdekens est particulièrement satisfait parce que la réflexion complémentaire consacrée au projet a débouché sur un résultat qui fera probablement l'objet d'un consensus général. Ainsi que certains membres l'ont déjà fait observer, cette manière fera l'objet d'analyses plus approfondies, alors que des règles plus acceptables pour la population pourront éventuellement être élaborées dans un stade ultérieur.

M. Decroly estime que le retour à la notion d'attentat à la pudeur ne constitue pas une amélioration. Le contenu de cette notion renvoie à des concepts moraux plus centrés sur le point de vue de la société que sur celui de la victime. L'adoption de la notion d'atteinte à «l'intégrité sexuelle», qui s'inscrit dans la ligne de la notion «d'acte à caractère sexuel» aurait commencé à permettre en revanche une approche plus objective. La reprise de la notion d'attentat à la pudeur a également pour conséquence que la législation opère un changement de statut brutal le jour de l'anniversaire des 16 ans.

Dans la proposition à l'examen, il a été opté pour le plus petit commun dénominateur de ce qui était acceptable pour tous. La majorité a cédé à la terreur politique, permettant ainsi à une éthique et une morale conservatrices de triompher.

responsabilité et de la maturité affective des jeunes. Het is niet aangewezen dat steeds een beroep moet worden gedaan op de wijsheid van het parket om te oordelen of bepaalde feiten al dan niet strafbaar zijn, in tegenstelling tot wat de wet thans bepaalt.

Mevrouw Herzet looft de minister die, ondanks alle druk en kritiek, de moed had om door te zetten met dit wetsontwerp. De spreekster zegt steeds overtuigd te zijn geweest van het feit dat de grensleeftijd van 16 jaar, althans voorlopig, diende behouden te blijven. Zij is tevreden omdat alle niet-controversiële wetswijzigingen die dit ontwerp bevat en die er de essentie van uitmaken, zullen gerealiseerd worden.

Voor *de heer du Bus de Warnaffe* houdt amendement nr. 99 op artikel 23 geen minimalistisch maar wel een voluntaristisch voorstel in omdat het tot doel heeft het wetsontwerp te finaliseren. De materie die ter discussie staat zal zeker nog verder onderzocht worden, vooral wat het aspect van de leeftijd betreft. Ook werd in de bespreking vastgesteld dat het opbouwen van de regelgeving rond het begrip «toestemming» nog tal van vragen oproept. Dit zal eveneens nog verder moeten besproken worden. Ten slotte waren er ook vragen over het ruime concept «handeling van seksuele aard».

De heer Eerdekens is vooral opgetogen omdat de bijkomende reflexie over het ontwerp geleid heeft tot een resultaat dat vermoedelijk een algemene consensus zal kunnen verkrijgen. Zoals sommige leden reeds meedeelden zal deze materie nog verder bestudeerd worden en zal eventueel later een betere en voor de bevolking meer aanvaardbare regelgeving worden uitgewerkt.

Voor *de heer Decroly* betekent de terugkeer naar het begrip aanranding van de eerbaarheid geen verbetering. De inhoud van dat begrip verwijst naar concepten uit de moraal, waarbij het standpunt van de samenleving centraler staat dan dat van het slachtoffer. De invoering van het begrip «aantasting van de seksuele integriteit», dat aansluit bij het begrip «handeling van seksuele aard», had de aanzet kunnen geven tot een meer genuanceerde benadering. De herinvoering van het begrip aanranding van de eerbaarheid heeft tevens tot gevolg dat de dag waarop iemand 16 jaar wordt, hij/zij krachtens de wetgeving plots onder een ander statuut valt.

In het voorliggende voorstel werd gekozen voor de kleinste gemene deler van wat voor iedereen aanvaardbaar was. De meerderheid is gewicht voor politieke terreur met als gevolg dat een conservatieve ethiek en moraal kan zegevieren.

L'intervenant conclut son intervention en faisant observer que l'on aurait pu aborder de manière plus subtile les problèmes des jeunes âgés de quatorze à seize ans et il espère dès lors que l'on reviendra sur cette question ultérieurement dans cette enceinte.

M. Dewael se félicite qu'un consensus se soit dégagé au sujet d'un amendement de la majorité. Il y a deux jours, il semblait encore que ce n'était pas possible et il était même question de reporter l'ensemble du projet de loi à la prochaine législature. Cela aurait été vraiment regrettable, parce que ce projet contient un certain nombre d'innovations essentielles qui pourront quand même encore être réalisées grâce au présent débat.

*
* *

M. Vandeurzen répond à tous les intervenants que l'on a opéré un choix et qu'il serait injuste d'interpréter ce choix comme étant une reculade devant l'interprétation erronée qu'a donnée le *Vlaams Blok* de la loi en projet. Il faudra en effet encore organiser un débat fondamental sur le sujet et ce débat aura certainement lieu au cours de la prochaine législature. Le membre estime qu'il serait utile de renvoyer, au cours du présent débat, aux conclusions, approuvées à l'unanimité par la Chambre, de la commission d'enquête sur les enfants morts ou disparus qui écrit dans son rapport:

«Il revient au législateur de développer une politique criminelle nouvelle par rapport à cet afflux de contentieux. Une des voies est certainement celle de la dépenalisation. Il n'est ni utile, ni efficace de vouloir tout maîtriser par la voie pénale. Le droit pénal doit rester une *ultima ratio*. Il faut se rendre à l'évidence: la justice ne peut pas, et ne doit pas, être l'unique lieu de régulation sociale.» (Doc. n° 713/6, p.172). En d'autres termes, la dépenalisation de certains actes ne les rend pas pour autant acceptables sur le plan éthique. Prétendre le contraire relève d'une logique erronée.

M. Vandeurzen rappelle enfin que le droit pénal a pour objectif de protéger les personnes les plus vulnérables. Il estime que le projet de loi relatif à la protection pénale des mineurs apporte une contribution importante à la réalisation de cet objectif.

Le ministre de la Justice tient à son tour à faire observer que le projet de loi à l'examen contient bien plus que l'article 23 et va bien plus loin que l'interprétation étroite que certains en donnent. Le projet de loi vise à protéger les mineurs en réprimant plus

De spreker besluit dat de jongeren tussen 14 en 16 jaar in deze wet op een meer subtiële manier hadden kunnen benaderd worden en hij hoopt dan ook dat hier later nog zal op terug gekomen worden.

De heer Dewael is verheugd over het feit dat er een consensus ontstaan is rond een amendement van de meerderheid. Een tweetal dagen geleden bleek dat nog niet mogelijk en was er zelfs sprake van om het volledige ontwerp naar de volgende legislatuur te verschuiven. Dat zou bijzonder jammer geweest zijn want dit ontwerp bevat een aantal essentiële veranderingen die dankzij deze bespreking toch nog zullen kunnen gerealiseerd worden.

*
* *

De heer Vandeurzen antwoordt op al deze interventies dat er een keuze gemaakt werd en dat het onjuist zou zijn om die keuze te interpreteren in de zin dat men gezicht is voor de verkeerde interpretatie die door het Vlaams Blok aan dit ontwerp werd gegeven. Er moet inderdaad nog een fundamenteel debat worden gevoerd over dit onderwerp en dat debat zal in de volgende legislatuur zeker aan bod kunnen komen. Het lid acht het nuttig om tijdens deze bespreking te verwijzen naar de door de Kamer van volksvertegenwoordigers eenparig goedgekeurde besluiten van de onderzoekscommissie naar de vermoorde en vermiste kinderen die in zijn verslag het volgende schreef:

«De wetgever heeft in de eerste plaats de taak om ten aanzien van de toevloed van geschillen een nieuw strafbeleid uit te stippelen en een van de middelen om daar toe te komen is de depenalisering. Het is immers noch nuttig, noch doeltreffend om alles langs strafrechtelijke weg te willen regelen. Het strafrecht moet een *ultima ratio* blijven. Men moet er zich bij neerleggen dat het gerecht niet de enige plaats van sociale regulering kan noch mag zijn, of met andere woorden gezegd, het is niet omdat bepaalde zaken gedepenaliseerd worden dat ze daarom ethisch zouden toegelaten worden. Dit is een totaal verkeerde logica.» (Stuk nr. 713/6, blz 172)

Tenslotte herinnert de heer Vandeurzen eraan dat het strafrecht ertoe strekt de meest kwetsbaren te beschermen. Hij gelooft dat dit wetsontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van de minderjarigen daar een belangrijke bijdrage toe levert.

De minister van Justitie wenst op zijn beurt op te merken dat dit ontwerp veel meer inhoudt dan artikel 23 en de enge interpretatie die daar door sommigen aan gegeven wordt. Het ontwerp beoogt de minderjarige te beschermen door een strengere

sévèrement l'enlèvement, l'abandon d'enfants dans le besoin, la privation d'aliments, la prise d'otage, le recel d'enfants dans le cadre du droit de garde ou de visite, l'agression sexuelle intrafamiliale... Le projet de loi règle également l'audition des enfants victimes d'une infraction sexuelle de maltraitance grave. Le ministre estime que l'amendement présenté respecte l'essence du projet et il peut dès lors y souscrire.

II. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Art. 4bis

L'amendement n° 103 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Eerdeken et Vandenbossche (Doc. n° 1097/10) porte sur l'article 372 du Code pénal et vise à réprimer l'agression sexuelle intrafamiliale.

M. Decroly présente le sous-amendement n° 120 (Doc. n° 1907/10) visant à supprimer la mention des frères et des sœurs dans cette disposition. Le membre renvoie à l'intervention qu'il a faite dans le cadre de la discussion générale et répète qu'il n'est pas concevable d'assimiler des frères et sœurs à des personnes hors-fratrie.

Le sous-amendement n° 120 de M. Decroly est rejeté par 13 voix contre une.

L'amendement n° 103 de M. Vandeurzen et consorts est adopté par 13 voix contre une.

Art. 4ter

L'amendement n° 104 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche et Eerdeken (Doc. n° 1097/10) a le même objet que l'amendement n° 103 des mêmes auteurs (voir ci-dessus).

M. Decroly présente le sous-amendement n° 121, qui a le même objet que son sous-amendement n° 120 (voir également ci-dessus).

Le sous-amendement n° 121 de M. Decroly est rejeté par 13 voix contre une.

L'amendement n° 14 de M. Vandeurzen et consorts est adopté par 13 voix contre une.

Article 5

L'amendement n° 105 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche et Eerdeken (Doc. n° 1097/10) remplace l'article 5. Il rétablit les trois catégories d'âge déterminant actuellement le taux de la

beteugeling in te voeren voor misdrijven van ontvoering, achterlating van kinderen in nood, het onthouden van levensmiddelen, gijzeling, achterhouden van kinderen in het kader van hoederecht, bezoek, seksuele agressie in het gezin... Ook het horen van kinderen die slachtoffer waren van een seksueel misdrijf of ernstige verwaarlozing wordt bij het ontwerp geregeld. De minister is van oordeel dat de amendement die wordt voorgesteld de essentie van het ontwerp behoudt en in die zin kan hij er zich ook mee akkoord verklaren.

II. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 4bis

Amendement nr. 103 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Eerdeken en Van den Bossche heeft betrekking op artikel 372 van het Strafwetboek (Stuk nr. 1097/10). Het amendement beteugelt de seksuele agressie binnen het gezin.

De heer Decroly dient subamendement nr. 120 (Stuk nr. 1907/10) in dat de vermelding van de broers en zusters in deze bepaling beoogt weg te laten. Het lid verwijst naar zijn betoog tijdens de algemene bespreking en herhaalt dat broers en zusters niet op dezelfde lijn kunnen geplaatst worden als mensen buiten de gezinskring.

Subamendement nr. 120 van de heer Decroly wordt verworpen met 13 tegen 1 stem.

Amendement nr. 103 van de heer Vandeurzen c.s. wordt aangenomen met 13 tegen 1 stem.

Art. 4ter

Het amendement nr. 104 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche en Eerdeken (Stuk nr. 1097/10) heeft dezelfde strekking als amendement nr. 103 van dezelfde indieners (zie supra).

De heer Decroly dient subamendement nr. 121 met dezelfde strekking als zijn subamendement nr. 120 (zie eveneens supra).

Subamendement nr. 121 van de heer Decroly wordt verworpen met 13 tegen 1 stem.

Amendement nr. 14 van de heer Vandeurzen c.s. wordt aangenomen met 13 tegen 1 stem.

Art. 5

Amendement nr. 105 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche en Eerdeken (stuk nr. 1097/10) vervangt artikel 5. Het voert opnieuw de drie leeftijdscategorieën in die thans de strafmaat

peine sous la réserve que la peine la plus forte concerne non plus les moins de dix ans mais les moins de quatorze ans.

L'amendement et l'article 5, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 6

L'amendement n° 102 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Eerdekenes et Van den Bossche vise d'une part, à porter de quatorze à seize ans la limite d'âge justifiant la peine la plus forte prévue à l'article 380 et, d'autre part à permettre de sanctionner celui qui obtient la débauche ou la prostitution d'un mineur par la remise, l'offre ou la promesse d'un avantage matériel ou financier. Le client du mineur prostitué pourra donc être poursuivi sur cette base même si le mineur a consenti à l'acte.

L'amendement et l'article 6, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 12

L'amendement n° 100 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche et Eerdekenes vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 12, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 18

L'amendement n° 101 de MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche et Eerdekenes vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 18, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 23

MM. Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Van den Bossche et Eerdekenes présentent un amendement (n° 99, Doc. n° 1907/10).

M. Vandeurzen renvoie au commentaire qu'il a donné, au cours de la discussion générale.

L'amendement et l'article 23, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Deviennent dès lors sans objet les amendements n°s 78 et 84 de M. Bourgeois, n° 77 de MM. Dewael, Verwilghen et De Croo et n° 79 de M. Bourgeois (Doc. n° 1907/9), les amendements n°s 88 et 89 de M. Decroly (Doc. n° 1907/10), n° 85 de Mme Herzet et M. Reynders (Doc. n° 1907/10), n° 90 de M. Decroly (Doc. n° 1907/9), n° 86 de M. Eerdekenes (Doc. n° 1907/9),

bepalen, met dien verstande dat de zwaarste straf niet langer betrekking heeft op de kinderen die jonger zijn dan tien jaar, maar op de kinderen die jonger zijn dan veertien jaar.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 5 worden eenparig aangenomen.

Art. 6

Amendement nr. 102 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Eerdekenes en Van den Bossche strekt ertoe enerzijds de leeftijdsgrens die de bij artikel 380 in uitzicht gestelde zwaarste straf rechtvaardigt te verhogen van veertien naar zestien jaar en anderzijds het bestraffen mogelijk te maken van degene die de ontucht of de prostitutie van een minderjarige heeft verkregen door de terbeschikkingstelling, het aanbod of de belofte van een materieel of financieel voordeel. De klant van de prostitutie bedrijvende minderjarige zal dus op grond daarvan kunnen worden vervolgd, zelfs indien de minderjarige heeft ingestemd met de daad.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 6 worden eenparig aangenomen.

Art. 12

Amendement nr. 100 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Vandenbossche en Eerdekenes houdt een technische aanpassing in.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 12 worden eenparig aangenomen.

Art. 18

Amendement nr. 101 van de heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Vandenbossche en Eerdekenes houdt een technische aanpassing in.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 18 worden éénparig aangenomen.

Art. 23

De heren Vandeurzen, du Bus de Warnaffe, Vandenbossche en Eerdekenes dienen een amendement nr. 99 in (Stuk nr. 1907/10).

De heer Vandeurzen verwijst naar zijn toelichting tijdens de algemene bespreking.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 23 worden eenparig aangenomen.

Bijgevolg vervallen de amendementen nrs. 78 en 84 van de heer Bourgeois, nr. 77 van de heren Dewael, Verwilghen en De Croo en nr. 79 van de heer Bourgeois (Stuk nr. 1907/9), de amendementen nrs. 88 en 89 van de heer Decroly (Stuk nr. 1907/10), nr. 85 van mevr. Herzet en de heer Reynders (Stuk nr. 1907/10), nr. 90 van de heer Decroly (Stuk nr. 1907/9),

n° 91 de M. Decroly (Doc. n° 1907/10), n° 82 de M. Bourgeois (Doc. n° 1907/9), n° 93 de M. Decroly (Doc. n° 1907/10), n°s 80, 81 et 83 de M. Bourgeois, n° 87 de M. Eerdeken (Doc. n° 1907/9), n°s 94, 95, 96, 97 et 98 de M. Decroly (Doc. n° 1907/10).

Art. 24

L'amendement n° 106 de M. Vandeurzen vise à apporter une correction technique.

L'amendement et l'article 24, ainsi modifié sont adoptés à l'unanimité.

Art. 25

L'amendement n° 107 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction technique.

L'amendement et l'article 25, ainsi modifié sont adoptés à l'unanimité.

Art. 27

L'amendement n° 108 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 27, ainsi modifié sont adoptés à l'unanimité.

Art. 30

L'amendement n° 109 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 30, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 31

L'amendement n° 110 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 31, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 34

L'amendement n° 111 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

nr. 86 van de heer Eerdeken (Stuk nr. 1907/9), nr. 91 van de heer Decroly (Stuk nr. 1907/10), nr. 82 van de heer Bourgeois (Stuk nr. 1907/9), nr. 93 van de heer Decroly (Stuk nr. 1907/10), nrs. 80, 81 en 83 van de heer Bourgeois, nr. 87 van de heer Eerdeken (Stuk nr. 1907/9), nrs. 94, 95, 96, 97 en 98 van de heer Decroly (Stuk nr. 1907/10).

Art. 24

Amendement nr. 106 van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 24 worden eenparig aangenomen.

Art. 25

Amendement nr. 107 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 25 worden eenparig aangenomen.

Art. 27

Amendement nr. 108 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 27 worden eenparig aangenomen.

Art. 30

Amendement nr. 109 (Stuk nr. 1907/10) van de heren Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 30 worden eenparig aangenomen.

Art. 31

Amendement nr. 110 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 31 worden eenparig aangenomen.

Art. 34

Amendement nr. 111 (Stuk nr. 1907/10) van de heren Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

L'amendement et l'article 34, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 35

L'amendement n ° 112 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 35, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 36

L'amendement n ° 113 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 36, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 37

L'amendement n ° 114 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 37, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 38

L'amendement n ° 116 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à supprimer cet article.

L'amendement est adopté à l'unanimité.

Art. 39

L'amendement n ° 115 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction d'ordre technique.

L'amendement et l'article 39, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 42

L'amendement n ° 117 (Doc. n° 1907/10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction technique.

L'amendement et l'article 42, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 34 worden eenparig aangenomen.

Art. 35

Amendement nr. 112 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 35 worden eenparig aangenomen.

Art. 36

Amendement nr. 113 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 36 worden eenparig aangenomen.

Art. 37

Amendement nr. 114 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 37 worden eenparig aangenomen.

Art. 38

Amendement nr. 116 (stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen beoogt de opheffing van dit artikel.

Het amendement wordt eenparig aangenomen.

Art. 39

Amendement nr. 115 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen beoogt een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 39 worden eenparig aangenomen.

Art. 42

Amendement nr. 117 (Stuk nr. 1907/10) van de heer Vandeurzen betreft een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 42 worden eenparig aangenomen.

Art. 44

L'amendement n ° 118 (Doc. n ° 1907 / 10) de M. Vandeurzen vise à apporter une correction technique.

L'amendement et l'article 44, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

Art. 45

L'amendement n ° 119 (Doc. n ° 1907 / 10) de M. Vandeurzen vise à rétablir les articles existants concernant l'attentat à la pudeur et le viol.

L'amendement et l'article 42, ainsi modifié, sont adoptés à l'unanimité.

*
* *

L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été modifié, est adopté à l'unanimité.

Le rapporteur,

R. LANDUYT

Le président,

M. VERWILGHEN

Art. 44

Amendement nr. 118 (Stuk nr. 1907 / 10) van de heer Vandeurzen beoogt een technische aanpassing.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 44 worden eenparig aangenomen.

Art. 45

Amendement nr. 119 (Stuk nr. 1907 / 10) van de heer Vandeurzen herstelt de vigerende artikelen met betrekking tot de aanranding van de eerbaarheid en de verkrachting.

Het amendement en het aldus gewijzigde artikel 45 worden eenparig aangenomen.

*
* *

Het gehele aldus gewijzigde wetsontwerp wordt eenparig aangenomen.

De rapporteur,

R. LANDUYT

De voorzitter,

M. VERWILGHEN